

פתיח התורה

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א

לקט פירושים מתוך שיעור פרשת שבוע
בביהכ"ס "דברי שיר" רח' זכריה 4 ב"ב יום חמישי בשעה 22:00

גליון מספר 71

שמות תשס"ט

דבר כזה בעולם שזקן לוקח אשה צעירה. אבל זה לא מקובל שבחור יקח אשה זקנה מאד. והנה עמרם היה עדיין צעיר בשנים, כי הוא היה דור שני מלוי שהרי היה בן קהת בן לוי, ויוכבד היתה זקנה מאד, בתו של לוי עצמו, וכידוע שנולדה בין החומות בירידתם למצרים. ועם כל זה לקחה לאשה. וזה היה חידוש גדול שאברך כזה יקח זקנה כזו. אבל, זה היה זיווג מן השמים שיולד מהם הגואל משה רבינו ע"ה.

וזה מה שאמרה התורה "וילך איש מבית לוי", כלומר איש – בחור. שהוא היה נכד של לוי. "ויקח את בת לוי" – בתו של לוי עצמו, והיא היתה דודתו הזקנה, ובכל זאת "ותהר האשה ותלד בן".

"ויאמר לרשע למה תכה רעך וגו' הלהורגני אתה אומר וגו'" (ב יג)

פירש רש"י שמכאן למדנו שמשה רבינו ע"ה הרגו למצרי בשם המפורש. ופירשו המפרשים ז"ל שהשם שבו הרג משה את המצרי, היה כה"ת ולכן כשאמר לו משה "למה תכה רעך", תכה אותיות כה"ת. ולכן חשש שמא משה רוצה להורגו בשם זה, ואמר לו "הלהורגני אתה אומר".

ובזה פירשו המפרשים ז"ל, מה שכתוב אצל רבי עקיבא שהיה מאריך באחד עד שיצאה נשמתו באחד. אמרו לו תלמידיו, רבינו עד כאן, אמר להם כל ימי הייתי מצטער וכי. וכוונת התלמידים היתה שלא יעצור במילה אחד אלא ימשיך "ואהבת את ה' אלוהיך". שבסופי תיבות של שלושת המילים האחרונות יש את השם כה"ת ויכוון בזה להרוג את מעניו. ועל זה השיבם רבי עקיבא, שאדרבא כל ימי הייתי מצטער מתי יבוא לידי ואקיימנה. (שיירי מנחה הכהן)

"ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים" (ב כג)

אומר ה"פ קדוש" לפרש פסוקים אלו ע"ד הפשט. שכאשר יש מדינה שהמושל בה הוא רשע, מתפללים כל בני המדינה שימות ובמקומו יבוא אחר טוב ממנו. אבל כאשר סוף סוף מת אותו מושל ובמקומו בא אחר רע

"ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו וגו' ונלחם בנו ועלה מן הארץ" (א ט)

הסבר הפסוקים, אומר הגה"ג מוה"ר משה אב"ד וילנא (הובאו דבריו בטללי אורות של הרב קלר) עפ"י דברי חז"ל שברכת ישמעאל היתה פריה ורביה. ולכן כשבא הקב"ה לתת להם את התורה שאלוהו מה כתיב בה, אמר להם "לא תנאף" ולא רצו לקבל.

וברכת עשיו מפורש בתורה שהיא "על חרבך תחיה". וכתוב בפרקי דרבי אליעזר שהגר היתה בת פרעה מלך מצרים ונתן אותה לאברהם לשפחה. ואם כן יוצא שישמעאל הוא נכד של פרעה, ולכן גזר פרעה "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו", שכשראה שישראל פרים ורבים מאוד טען שזה ממנו, זה הברכה של נכדי ישמעאל ולא שלהם. וא"כ, אמר פרעה, עכשיו חסר לנו רק שהם יקחו גם את ברכת עשיו ואם תקרה מלחמה הם ילחמו בנו בכח החרב של עשיו, ע"כ אמר "הבה נתחכמה לו".

"ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך" (א יג)

כותב הגר"ח קנייבסקי שליט"א בספרו "טעמא דקרא" שכתוב פעמים בפסוק "פרך" לרמז על מה שכתוב במדרש ויושע, שכל אחד מישראל היה צריך לעשות שש מאות לבנים בכל יום. ופעמים "פרך" בגימטריה שש מאות.

ועוד, אומר הגר"ח שליט"א, ע"פ מה שכתוב בפרקי דרבי אליעזר פרק מח, שנשותיהם היו באות לסייע בעבודה. אם כן, הוא עשה 300 ואשתו 300, א"כ כל אחד עשה "פרך" לבנים.

"וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי ותהר האשה ותלד בן" (ב א)

לכאורה צריך להבין מדוע האריכה התורה "בת לוי", "איש מבית לוי", וכי לא יותר פשוט לכתוב בקיצור ותלד אשת עמרם בן? אלא, אומר הליקוטי ריצב"א, שדרכו של עולם היא, שצעיר מתחתן עם צעירה. יש

את אשתו ובניו כי ע"י זה יראו כולם שהוא מאמין באמונה שלימה שאכן עומדים להגאל, כי אחרת לא היה מכניס את משפחתו למקום מסוכן כזה.

ומוסיף ה"משך חכמה", לכן נענש על זה. מפני שלא היה צריך לחשוש שעם ישראל לא יאמינו לו, ולכן כשלא מל את בנו בזמן רצה המלאך לפגוע בו. ואם תאמר והרי הלך בשליחותו של מקום, ומדוע נענש? התשובה, שלא היה צריך לקחת את אשתו ובניו.

"הן רבים עתה עם הארץ" (ה ה)

בספר "שערי שמחה" אומר, שדברים אלו אמר פרעה למשה ואהרן: הלא אתם רואים שעם ישראל התרבה שלא כדרך הטבע, וזה רק מחמת עבודת הפרך. והראיה, ששבת לוי שלא עבדו לא נתרבו. מדוע אם כן אתם רוצים לבטלם מעבודתם, הלא ע"י זה תבטלו גם את הרבוי שלהם, וזה מה שאומר הפסוק הן רבים עתה עם הארץ. (לב"ל)

"אתם קחו לכם תבן מאשר תמצאו כי אין נגרע מעבודתכם דבר" (ה יא)

וצריך להבין, האם זה שלא נגרע מעבודתכם דבר זה הטעם שילכו למצוא תבן, אדרבה אם לא יגרע מספר הלבנים שהם צריכים לעשות, הרי זה מצריך את פרעה לתת להם תבן מאוצר המלוכה?

אכן, הרבה פעמים בתורה המילה לקחת מסמלת קניה. וכמו שאמרו חז"ל קיחה קיחה משדה עפרון. כמו"כ כאן אצלנו, אומר הליקוטי ריצב"א, אמרו הנוגשים לישראל, עכשיו אין לכם עצה אחרת רק שתקנו לכם תבן. כי אם תלכו ללקט תבן, אז תחסרו תוכן הלבנים וזה אי אפשר. ולכן, אמרו הנוגשים לישראל, עצתנו לכם, שתקנו תבן מאשר תמצאו מכספכם ולא תלקטו. והטעם לזה כי אין נגרם מעבודתכם דבר. אבל בני ישראל היו עניים ולא היה להם במה לקנות את התבן לכן כתוב "ויפץ העם בכל ארץ מצרים לקושש קש לתבן" ולכן היה חסר מספר הלבנים.

ממנו, אז אומרים כולם אין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים, אליו צריכים להתפלל שיקל מעלינו את השעבוד.

כך, אומר ה"פה קדוש", גם אצלנו. בתחילה אמרו בני ישראל כי במות מלך מצרים יקום אחר טוב ממנו. אבל בראותם כי לא כן נהיה הדבר, אלא "וימות מלך מצרים" הראשון, ואע"פ כן "ויאנחו בני ישראל מן העבודה", מפני שגם השני הכביד עולו עליהם, ע"כ "ויצעקו בני ישראל אל ה'".

"אסורה נא ואראה מדוע לא יבער הסנה" (ג ג)

עין רש"י דלכאורה היה הפסוק צריך לומר אגשה נא ולא אסורה.

ובספר "פרדס יוסף" מפרש באופן פשוט. כיון שאותו מראה של הסנה היה על ראש ההר וכשאדם מעונין לראות היטב דבר שהוא גבוה מאד, לא יוכל לראותו טוב כשעומד על ידו, ורק כשיתרחק קצת רואה יותר טוב. לכן אמר משה אסורה נא מן המקום אשר אני עומד כעת סמוך להר ומרחוק אוכל לראות את המראה.

"כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך" (ד יט)

שואל הגר"ח קנייבסקי שליט"א בספרו "טעמא דקרא" מדוע לא אמר הקב"ה למשה שאותם אנשים מתו כבר בתחילת הדיבור איתו. מדוע חיכה עד שמשה יגיד שהוא מוכן ללכת ורק אז סיפר לו שבעצם הסכנה חלפה?

ומתרץ הגר"ח שהקב"ה רצה שמשה יקבל עליו ללכת למצרים למרות שזו סכנה בשבילו, ובזכות מסירות נפשו יצליח ולכן לא גילה לו תחילה שהם מתו. אבל אח"כ כשכבר התחיל ללכת אמר לו שאין ממה לפחד.

"ויקח משה את אשתו" (ד כ)

אומר רבינו ה"משך חכמה" שמשה לקח את אשתו מפני שחש שבני ישראל לא יאמינו בו לכן הביא איתו

